

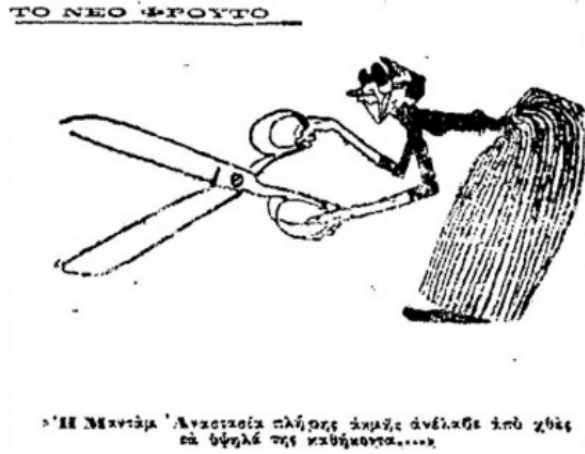
Περιορισμοί στην ελευθερία της έκφρασης

1. Να εργαστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα να επιλέξει ένα από τα παρακάτω θέματα και να το συζητήσει:
 - Η ελευθερία του λόγου συνιστά βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.
 - Η ελευθερία του λόγου συνιστά απαραίτητο συστατικό για τη λειτουργία της δημοκρατίας.

Και στις δύο περιπτώσεις φροντίστε να καταγράψετε τα επιχειρήματά σας, προκειμένου να υποστηρίξετε τη θέση σας. Σκόπιμο είναι, για τη συζήτησή σας, να ανατρέξετε στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ιδιαίτερα στο [άρθρο 19](#)) και στο κείμενο [Η ελευθερία του λόγου](#), κυρίως στις σελίδες 20 – 30.

2. Υφίσταται λογοκρισία σε χώρες με δημοκρατικό πολίτευμα; Να μελετήσετε το [άρθρο 14 του Συντάγματος](#), που προστατεύει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, του τύπου, της τέχνης και της επιστήμης, και να εντοπίσετε ποιους περιορισμούς θέτει.
3. Διαφωνώ με όσα λες, αλλά θα υπερασπιστώ και με τη ζωή μου ακόμα το δικαίωμά σου να τα λες. Γράψτε μια σελίδα ημερολογίου που αρχίζει με τη φράση: *Ο Βολτέρος με έβαλε σε σκέψεις για τον τρόπο που αντιμετωπίζω αυτούς με τους οποίους διαφωνώ...*
4. Να ανατρέξετε στην ιστοσελίδα της [Νεολαίας υπέρ των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#). Στην ιστοσελίδα μπορείτε να δείτε, ανάμεσα σε άλλα, και ένα [βίντεο ειδικά για το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης](#). Δοκιμάστε, έπειτα, να δημιουργήσετε το δικό σας βίντεο ή κάποιο άλλο πολυτροπικό κείμενο για το ίδιο θέμα. 🔍 ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
5. Να μελετήσετε σε ομάδες το θέμα της ελευθερίας της τέχνης και να οργανώσετε αγώνα λόγου-αντίλογου. Η μία πλευρά θα υποστηρίζει ότι *πρέπει να υπάρχει απόλυτη ελευθερία*, ενώ η άλλη ότι *είναι σκόπιμο να υπάρχουν περιορισμοί*, βλ. και [Έκφραση- Έκθεση Α΄λυκείου, σ. 118](#). Για την τεκμηρίωση των απόψεών σας σκόπιμο είναι να έχετε ερευνήσει προηγουμένως κάποιο συγκεκριμένο παράδειγμα, όπως π.χ. το έργο του Νίκου Καζαντζάκη το οποίο σήκωσε θύελλα αντιδράσεων και λογοκρίθηκε επανειλημμένα. Ο συγγραφέας κατηγορήθηκε για αθεΐα και εξύβριση του θείου, και απειλήθηκε με αφορισμό (βλ. π.χ. το κείμενο του Ανδρέα Νανάκη [Η Εκκλησία και ο Νίκος Καζαντζάκης. Ο μύθος για τον αφορισμό και την κηδεία του](#)). Διαβάστε και το παρακάτω σχετικό απόσπασμα που αναφέρεται στο πανεπιστημιακό μάθημα του Δημήτρη Χριστόπουλου με τον τίτλο [Τέχνη, ελευθερία και λογοκρισία](#): 🔍 ΔΙΕΡΕΥΝΩ ΕΝΑ ΘΕΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΤΙΤΙΘΕΜΕΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΩ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΓΝΩΜΗ

[...] Το ιερό, έναντι άλλων, αποτελεί κατεξοχήν έμπνευση καλλιτεχνικής δημιουργίας και αιτία αριστουργημάτων στο χώρο όλων των τεχνών. Από την άλλη, στο όνομα θρησκευτικών πεποιθήσεων, η ελευθερία της τέχνης έχει βάνουσα παραβίασεί, τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα. Τα δύο αυτά μεγέθη – θρησκευτική ελευθερία και ελευθερία της τέχνης – καλείται να σταθμίσει κάθε κοινωνία. Η σύγκρουσή τους είναι κατεξοχήν πολιτική υπόθεση και δεν αποτελεί θεολογικό ή αισθητικό ζήτημα. Μπορούν οι ευαισθησίες των θρησκευτικών κοινοτήτων να περιορίσουν την ελευθερία του ανθρώπου να ορίζει ο ίδιος τι είναι τέχνη; Σε τι βαθμό η ελεύθερη τέχνη μπορεί να προκαλεί τις αντιλήψεις περί του θείου μιας θρησκευτικής κοινότητας; Υπάρχουν όρια και εάν ναι, πώς τίθενται; Σε τελευταία ανάλυση, τι σταθμίσεις καλείται να κάνει η δημοκρατία; [...]

Γελοιογραφία για τον νόμο περί λογοκρισίας του Ελ. Βενιζέλου το 1920
 Ριζοσπάστης (<http://kokkinosfakelos.blogspot.gr/2012/03/2.html>)

6. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο:

Το 2005, η δανέζικη εφημερίδα «Jyllands-Posten» δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Το πρόσωπο του Μωάμεθ», το οποίο περιλάμβανε 12 γελοιογραφίες, σε μερικές από τις οποίες απεικονιζόταν ο Μωάμεθ, ενώ απαγορεύεται εντελώς η απεικόνισή του σύμφωνα με τη μουσουλμανική θρησκεία. Οι συνέπειες ήταν δραματικές. Ξέσπασαν βίαιες διαδηλώσεις στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική και στην Ασία, σημειώθηκαν εμπρησμοί και καταστροφές σε πρεσβείες – κυρίως της Δανίας – ξεκίνησε αποκλεισμός (μποϊκοτάζ) των δανικών προϊόντων, καταστρέφονταν ως αντίποινα χριστιανικές εκκλησίες που δεν είχαν καμία σχέση με την Δανία, ενώ δεν ήταν λίγα και τα θύματα. Ανάλογο ήταν και το αιματηρό περιστατικό της επίθεσης φανατικών ισλαμιστών, στο Παρίσι 7-1-2015, στα γραφεία της σατιρικής εφημερίδας Charlie Hebdo.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΕ
 ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ

Να ερευνήσετε σε ομάδες τα περιστατικά, συγκεντρώνοντας πληροφορίες από το διαδίκτυο. Φροντίστε να ελέγχετε την αξιοπιστία των πηγών σας, αντλώντας και διασταυρώνοντας πληροφορίες από επιλεγμένους ιστότοπους. Να παρουσιάσετε σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο τις πληροφορίες που συγκεντρώσατε για τα περιστατικά και να υποστηρίξετε τη δική σας άποψη για το θέμα, λαμβάνοντας υπόψη τις δύο αντιτιθέμενες θέσεις:

- Η ελευθερία της έκφρασης είναι θεμελιώδες δικαίωμα και η ελευθερία της γελοιογραφίας συνιστά μέρος αυτού του θεμελιώδους δικαιώματος.
- Η προσβολή του θρησκευτικού συναισθήματος και η βλασφημία είναι ανεπίτρεπτες.

7. Με αφορμή την εκδήλωση [Σκίτσα και προκλητικές γελοιογραφίες: υπάρχουν όρια;](#) που οργανώθηκε από την ομάδα [Δίκαιο και Τέχνη](#), η οποία είναι ομάδα φοιτητών και διδασκόντων της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, να οργανώσετε μια έρευνα γύρω από το θέμα και να συζητήσετε: Γιατί πολλές γελοιογραφίες δε δημοσιεύονται στον τύπο; Υπάρχουν περιορισμοί; Ποιους μπορεί να ενοχλήσουν και γιατί;
8. Να μελετήσετε το κείμενο [Η απαξίωση του ρατσιστικού λόγου](#) του δημοσιογράφου Πάσχου Μανδραβέλη (μπορείτε να το βρείτε και [ΕΔΩ](#)). Ο Μανδραβέλης θίγει το θέμα της λογοκρισίας του ρατσιστικού λόγου, με αφορμή την αποβολή της αθλήτριας Βούλας Παπαχρήστου από τους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012. Η Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή απέβαλε την αθλήτρια, έπειτα από ρατσιστικό σχόλιο που έκανε στον δικτυακό τόπο κοινωνικής δικτύωσης Twitter.

- Συζητήστε σε ομάδες: Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η επιβεβλημένη στάση απέναντι στον ρατσιστικό λόγο και με ποια επιχειρήματα την υποστηρίζει; Ποια είναι η δική σας άποψη για το θέμα;
 - Ερευνήστε σε ομάδες το περιστατικό της αποβολής της Βούλας Παπαχρήστου και γράψτε σε ένα κείμενο, με τη μορφή άρθρου, τη δική σας άποψη, τεκμηριώνοντάς την με τα κατάλληλα επιχειρήματα.
9. Ερευνήστε σε ομάδες το θέμα *Διαδίκτυο και λογοκρισία*, προκειμένου να διαμορφώσετε τη δική σας άποψη και να την υποστηρίξετε με τα κατάλληλα επιχειρήματα και τεκμήρια. Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, με τη βοήθεια του κατάλληλου προγράμματος παρουσίασης (π.χ. power point). Προσέξτε ότι πρόκειται για περίσταση προφορικής επικοινωνίας με την υποστήριξη του γραπτού λόγου. Για να διατηρηθεί, λοιπόν, η αμεσότητα και η ζωντάνια της προφορικής επικοινωνίας, δεν πρέπει να περιοριστείτε στην ανάγνωση των κύριων σημείων της ομιλίας σας, τα οποία είναι καταγραμμένα στο power point. Προσπαθήστε να αναπτύξετε τα σημεία αυτά σε ελεύθερο προφορικό λόγο, αξιοποιώντας παράλληλα τα παραγωγιστικά και τα εξωγωγιστικά στοιχεία της ομιλίας. Για την έρευνά σας μπορείτε να αντλήσετε πληροφορίες και ιδέες από διάφορες πηγές, όπως π.χ. από τα κείμενα στις παρακάτω ηλεκτρονικές διεύθυνσεις:

🔍 ΕΡΕΥΝΑ

🔍 ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΜΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΠΕ

[Η λογοκρισία στο Ίντερνετ επεκτείνεται διεθνώς](#)
[Ο Δαρβίνος θύμα της διαδικτυακής λογοκρισίας στην Τουρκία](#)
[Παγκόσμια ημέρα κατά της λογοκρισίας στο διαδίκτυο](#)
[Διαδίκτυο με φίλτρο ή χωρίς](#)
[Στην εποχή του διαδικτύου](#)